

2004 Sayılı İcra İflas Kanunu'nun 331. Maddesi Uyarınca Alacaklısını Zarar Uğratma Kastıyla Mevcudunu Eksiltme Suçu

İşbu bilgi notunda ("Bilgi Notu") 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ("İİK") 331. maddesi kapsamında düzenlenen alacaklısını zarara uğratma kastıyla mevcudunu eksiltme suçu hakkında yasal mevzuat ve Yargıtay kararları ışığında, suçun unsurları, cezai yaptırım ve zamanaşımı sürecine dair açıklamalara yer verilecektir.

I. Yönetici Özeti

Alacaklısını zarara uğratma kastıyla mevcudunu azaltma suçu, İİK 331. maddesinde düzenlenmiştir. İİK m. 331'de düzenlenen suç ile, borçlunun; alacaklısını zarara sokmak amacıyla haciz tehlikesi altındaki mallarını; hileli işlemlerle eksiltmesi, yok etmesi veya bu malları bir başkasına devretmesi halleri cezalandırılmaktadır. Söz konusu maddenin 4. fıkrasında ise cezayı artıran bir nitelikli hal düzenlenmiştir. Buna göre taşınmaz rehni kapsamında bulunan bir eklentinin rehin alacaklısına zarar vermek amacıyla taşınmazın dışına çıkarılması halinde, eklentinin zilyedinin cezalandırılması öngörülmüştür.

Söz konusu maddede düzenlenen suçun temel cezası **altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası** iken, dördüncü fıkrada düzenlenen nitelikli halin cezası iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezasıdır.

II. Yasal Düzenleme

İİK Madde 331:

- (1) *Haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde borçlu; alacaklısını zarara sokmak maksadıyla, mallarını veya bunlardan bir kısmını mülkünden çıkararak, telef ederek veya kıymetten düşürerek hakiki surette yahut gizleyerek muvazaa yoluyla başkasının uhdesine geçirerek veya asıl olmayan borçlar ikrar ederek mevcudunu suni*

surette eksiltirse, aleyhine aciz belgesi aldığı veya alacaklı alacağını alamadığını ispat ettiği takdirde, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) İflas takibinden veya doğrudan doğruya iflas hallerinde iflas talebinden önce birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu fiiller başka bir suç oluştursa dahi bu hükümler uygulanır.

(3) Konkordato mühleti veya iflasın ertelenmesi talebinden önceki iki yıl içinde ya da konkordato mühleti talebi veya iflasın ertelenmesi süresinden sonra birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu hükümler uygulanır.

(4) Taşınmaz rehni kapsamında bulunan eklentinin rehin alacaklısına zarar vermek kastı ile taşınmaz dışına çıkarılması halinde, eklentinin zilyedi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Bu suçlar alacaklının şikâyeti üzerine takip olunur.¹

Kanun koyucu bu suça ilişkin yaptırımları, ekonomik düzeni ve alacaklı haklarını koruma amacı ile düzenlemekte ve borçlunun hileli işlemlerle alacaklılarından mal kaçırmak amacıyla malvarlığını azaltması veya devretmesi durumunda borçluyu cezalandırmaktadır.

III. Yargıtay Kararları

Alacaklıyı zarara uğratmak kastıyla mevcudunu eksiltme eylemiyle ilgili olarak Yargıtay tarafından benimsenmiş kararlar aşağıda yer almaktadır;

Yargıtay'ın emsal nitelikteki bir kararında² "Borçlu tarafından yapılan kendisine ait taşınmazlara, araçlara ve işyerine ilişkin satış (devir) işleminin '**alacaklılara zarar verme kastıyla**' ve '**borçlularını ödememek için**' mi ve '**gerçek değeri ile**' mi yapıldığının ayrıca '**borçlu şirket yetkilisinin alacaklıyı zarara sokmak kastıyla gerçek olmayan borcu hakkında ikrarda bulunan aleyhine muvazaalı icra takibi yaptırıp yaptırmadığı'nın** varsa tarafların ticari defterleri üzerinde de bilirkişi incelemesi yaptırarak ve satın alan kişinin ödeme (parasal) gücü hakkında zabita araştırması yaptırarak sonucuna göre sanığın (sanıkların) hukuki durumunun takdir edilmesi gerekeceğini" şeklindeki ifadeyle, öncelikli olarak takip borçlusunun mevcut malvarlığı üzerindeki eylemlerinin **alacaklıya zarar verme kastıyla olup olmadığının** incelenmesi gerektiğine atıfta bulunmaktadır.

Diğer bir Yargıtay kararında³ ise, "**Hacizli malın muhafaza altına alınması için işyerine gidildiğinde borçlunun (sanığın) hacizli malı teslim etmekten kaçınıp bunu borcuna karşılık başka bir kişiye**

¹ 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu m.331

² Yargıtay 11. CD. 26.09.2013 T., 20670/13817

³ Yargıtay 11. CD. 16.05.2013 T., 17276/8035

verdiğini belirtmesi üzerine **bulunmayan hacizli mal nedeniyle atılı suçun sabit olduğu kabul edilerek sanığın mahkumiyetine karar verilmesi gerekeceği**" şeklinde bir ifade yer almaktadır. Bu ifade ile **hacizli malın teslimini reddeden ve hacizli malı borcuna karşılık başka bir kişiye veren borçlunun eylemi, İİK madde 331** kapsamında değerlendirilmiş ve **atılı suçun sabit olduğu** belirtilerek, **mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği** açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Yargıtay'ın başka bir kararında⁴ ise, "**Hakkında başlatılan icra takibinden sonra kendisine ait işyerini başkasına devretmiş olan borçlu sanık hakkında aciz belgesi alınıp alınmadığı ve borcunu karşılamaya yetecek başka mal varlığı bulunup bulunmadığı konusunda araştırma yapılmadan karar verilemeyeceğini**" vurgulanarak, **zarara uğradığını iddia eden alacaklının, borçlu hakkında aciz vesikasının alındığını veya borçlunun borcu karşılamaya yetecek başka malvarlığının bulunmadığını ispat etmesi gerektiği** ifade edilmiştir.

IV. Suçun Unsurları

İİK madde 331'e göre suçun maddi ve manevi unsurları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

i. MADDİ UNSUR

- (/) **FAİL** : İİK 331. maddesinde düzenlenen suçun faili haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde, alacaklısını zarara sokmak maksadıyla haciz tehlikesi altındaki mallarını hileli işlemlerle eksilten, yok eden veyahut bir başkasına devreden borçludur.
- (/) **FİİL** : Alacaklıyı zarara uğratmak kastıyla; Malvarlığını kısmen ya da tamamen, karşılıksız olarak veya gerçek değerinden çok daha düşük bir fiyatla elden çıkarmak, telef etmek, kıymetini düşürmek, muvazaa ile başkasına devretme veya gerçekte borçlu olmadığı halde, borcu varmış gibi aslı olmayan borçları kabul ederek pasifini çoğaltma eylemidir.

Kanun lafzından da anlaşılacağı üzere, bu suç seçimlik hareketli bir suç olup, madde metninde belirtilen hareketlerden bir ya da birkaçının gerçekleşmesiyle suç tamamlanmaktadır.

ii. MANEVİ UNSUR

Borçlunun yukarıda belirtilen eylemlerinin suç teşkil edebilmesi için, alacaklıyı zarara uğratma saikiyle hareket etmesi gerekir. Yani, suçun oluşabilmesi için borçlunun "genel kast" tan ziyade, "özel kast" la hareket ettiği açıkça tespit edilmelidir.

İİK 331. Maddesi lafzından da anlaşılacağı üzere, bu suçun oluşması için maddi ve manevi unsurların ve aşağıdaki koşulların bir arada bulunması gerekmektedir;

⁴ Yargıtay 17. HD. 08.03.2007 T., 4146/724

- Alacaklının malvarlığında bulunan değerleri eksiltmesi,
- Borçlu alacaklısını zarara sokmak kastıyla mallarını kısmen ya da tamamen, malvarlığından karşılıksız olarak veya gerçek değerinden çok daha düşük bir bedelle çıkarmış, telef etmiş, kıymetini düşürmüştür, muvazaalı işlemlerle başkasına devretmiş veya gerçekte borcu olmadığı halde, borcu varmış gibi aslı olmayan hileli işlemlerle pasifini çoğaltmış, olmalıdır
- Borçlunun kötü niyetli hareketlerinin birinden zarar gören alacaklı borçlu hakkında kesin aciz belgesi almış olmalı veya alacaklı, alacağını alamadığını kanıtlamış olmalıdır.

V. Şikâyetin Süresi

Alacaklıyı zarara uğratma maksadıyla mevcudu eksiltme suçu, şikâyete tabi bir suç olmakla, re'sen kovuşturma yapılan bir suç değildir. Alacaklı, yetkili ve görevli icra mahkemesine başvurarak şikâyette bulunabilir.

Şikâyet hakkı için İİK 347. Maddesinde hak düşürücü süre öngörülmüştür. İcra ve İflas Kanunu'nun 347. maddesine göre, *"Bu Bapta yer alan fiillerden dolayı şikâyet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle düşer."*

Buna göre İİK 331/1'deki koşulların varlığı halinde alacaklının şikâyet hakkı, borçlunun malvarlığını eksilttiği fiilin öğrendiği tarihten itibaren **üç ay** ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren **bir yıl** geçmekle düşer.

Şayet borçlu, İİK madde 331 kapsamında olan fiiller ile malvarlığını eksiltmiş; ancak geriye kalan malvarlığı ile veya başka bir yöntemle alacaklısına borcunu ödenmişse, bu durumda suç oluşmaz. İşbu suç alacaklının şikâyetine bağlı olduğundan İİK madde 354⁵ hükümlerine bağlı olup, ceza bütün neticeleriyle düşer.

VI. Suçun Cezası

Alacaklının şikâyeti ile başlayan süreç neticesinde; borçlunun mevcudunu azaltması suçunun cezası, İİK madde 331'de altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası olarak belirtilmiştir.

Önemle belirtmek gerekir ki, bu suç açısından 5271 Sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu ("CMK") madde 231 gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılması ("HAGB") kararı verilmesi mümkün olmayıp, borçlunun borcunu ödemesi halinde İİK madde 354 uyarınca davanın düşürülmesine karar verilecektir.

⁵ Kanununun bu babında yazılı suçlardan takibi şikâyete bağlı olanların müştekisi feragat eder veya borcun itfa edildiği sabit olursa dava ve bütün neticeleriyle beraber ceza düşer.

CMK 231. Maddesinin 6. Fıkrasının (c) bendine⁶ göre; HAGB karar verebilmesi için **suçun işlenmesinin ardından alacaklının zararının tamamen giderilmesi gerekmektedir**. Bu, ya aynen iade, suçtan önceki hale getirme ya da tazmin suretiyle yapılmalıdır. Eğer alacaklının alacağı tamamen ödenirse, İİK madde 354 kapsamında dava ve infaz aşamasında dahi ceza düşer.⁷ Bu durumda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, sanık lehine bir sonuç doğurmayacağından kural itibarıyla mevcudunu azaltma suçu yönünden uygulanmaz.

Ancak, suçun işlenmesiyle alacaklının zararının tamamen giderilmesi koşulunu derhal yerine getiremeyen sanık için, zararını aylık taksitlerle ödeyerek gidermesi imkânı sağlanması halinde, bazı görüşlere göre mevcudunu azaltma suçu bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin uygulanabileceği öğretide belirtilmektedir.

“5271 sayılı kanunun 231. Maddesi, sanığın “suçun işlenmesiyle alacaklının zararının aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi” koşulunun, derhal yerine getiremediği takdirde; sanığın alacaklıya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödeme suretiyle tamamen giderilmesi imkânı verdiği için, icra ve iflas suçlarında, mahkeme 231. Maddedeki <<taksit>> imkanını sanık için uygulamayı düşünür ise, “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” müessesesi icra ve iflas suçlarında uygulanabilir.”⁸

Bu durumda, alacaklının zararının tamamen giderilmesiyle dava ve cezanın düşmesi söz konusu olacakken, bazı görüşlere göre, sanığa zararını aylık taksitlerle ödeme imkânı verilmesi durumunda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin uygulanabileceği ifade edilmektedir. Bu husus, somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecektir.

VII. Zamanaşımı

Alacaklıyı zarara uğratmak maksadıyla mevcudu eksiltme suçunun cezası yönünden zamanaşımı süresi, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 66. Maddesinin 1. Bendinin (e)⁹ fıkrasına göre sekiz yıldır.

⁶ (6) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın; aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir.

⁷ Yargıtay 16. HD. 10.06.2008 T., 3407/4295

⁸ ÇOŞKUN, M. (2025). *İcra – İflas Suçları Disiplinsizlik Eylemleri ve Yargılama Usulü (Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. baskı)*, s.40

⁹ (1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; e) **Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl,** geçmesiyle düşer.

VIII. Sonuç

Bu bilgi notunda, **İİK madde 331**'e göre borçlunun alacaklıyı zarara uğratmak kastıyla malvarlıklarını kasten eksiltmesi halinde uygulanan hukuki ve cezai yaptırımlar Yargıtay kararları ışığında irdelenmiştir.

Ayrıntılı bilgi için bizimle temasa geçebilirsiniz.

Çağla Şahin Aksu

Ortak Avukat

cagla.aksu@aschukuk.com

Nihan Nilüfer Turhan

Kıdemli Avukat

nilufer.turhan@aschukuk.com

Ali Yılmaz

Avukat

ali.yilmaz@aschukuk.com

İşbu bilgilendirme notu 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu madde 331 uyarınca alacaklısını zarara uğratma kastıyla mevcudunu eksiltme suçuna ilişkin bilgilendirme amacıyla 28.03.2025 tarihi itibarıyla hazırlanmıştır.

İşbu bilgilendirme notu içerisinde yer alan değerlendirmeler hukuki tavsiye ya da hukuki görüş niteliği teşkil etmemekte olup, bu değerlendirmelerden ötürü herhangi bir şekilde Aksu Çalışkan Beygo Avukatlık Ortaklığı'na sorumluluk tahmili mümkün değildir. Bu bilgi notunun kapsamındaki soru ve sorunlarınız bakımından hukuki danışman görüşü alınması tavsiye edilir.

ASChukuk | 24.YIL
AKSU ÇALIŞKAN BEYGO AVUKATLIK ORTAKLIĞI

Adres	Telefon	Faks	E-Posta / Web Sitesi
Harmancı Giz Plaza Kat: 3-8-15-16-17 Levent İstanbul	+90 212 284 98 82	+90 212 284 98 83 +90 212 279 63 32	info@aschukuk.com www.aschukuk.com